

Problemy ludnościowe regionu katowickiego w świetle ogólnopolskich przemian społeczno-demograficznych

Wprowadzenie. Ogólnopolskie tendencje przemian ludnościowych po 1945 roku

W 1946 r. liczba mieszkańców Polski wynosiła 23,6 mln osób. Wzrosła ona przez następne 50 lat o 15,0 mln osób, tj. o 63,3%. Osiągnięcie w latach 90. poziomu zaludnienia kraju rzędu blisko 40,0 mln osób zawdzięczamy przede wszystkim przyrostowi naturalnemu, zaś w przypadku miast migracjom ludności ze wsi, których maksymalne nasilenie wystąpiło w latach 40. i 70. Zasadniczą cechą omawianego wzrostu było to, iż zmieniły się proporcje między ludnością miejską i wiejską całego kraju. W 1946 r. Polska skupiała jedynie 34,0% ludności miejskiej, co plasowało ją wśród krajów rolniczo-przemysłowych. W kolejnych latach proporcje te uległy zdecydowanej zmianie, prowadząc do osiągnięcia w 1995 r. odsetka ludności miejskiej rzędu 61,8%. Należy tu jednocześnie zauważyć, iż wielkość ta jest praktycznie stabilna już od 1990 r. Można byłoby zatem postawić tezę, iż w latach 90. Polska osiągnęła maksimum powojennego poziomu w procesie urbanizacji obszarów miejskich. Wzrost zaludnienia kraju po II wojnie światowej nie był jednak równomierny. Analiza średniorocznych stóp wzrostu liczby ludności wskazuje jednoznacznie, iż wzrosty te w kolejnych podokresach czasu były coraz mniejsze. O ile w latach 1950-1960 średniorocznie przyrastało 1,76% ludności kraju, o tyle w latach 1990-1995 już tylko 0,22% (Runge 1998).

Kolejnym elementem charakterystyki ludnościowej jest przyrost naturalny. Jego kształtowanie się ujawnia różnice w tym zakresie między latami 1946-1960, a okresem 1961-1995. W pierwszym z nich zmiany przyrostu naturalnego były stosunkowo niewielkie, wahając się między 15‰ (1960 r.), a 19,5‰ (lata 1953 i 1955). Istotne różnice widoczne są dopiero po 1961 r., kiedy to: po pierwsze – w latach 70. odnotowano wzrost przyrostu naturalnego będącego pochodną urodzeń wśród osób pochodzących z wyżu demograficznego lat 50.; oraz po drugie – od połowy lat 80. zauważono bardzo istotny

spadek wielkości omawianego wskaźnika aż do poziomu 1,2‰ w 1995 r. Przyczyny tej ostatniej tendencji wynikają z zainicjowanych w latach 90. przeobrażeń ustrojowych kraju, pojawienia się mechanizmów rynkowych w gospodarce, czego społecznymi konsekwencjami okazały się: rejestrowane bezrobocie, brak mieszkań, trudności w codziennej egzystencji gospodarstw domowych.

Istotne znaczenie w powojennych przeobrażeniach ludnościowych Polski miały także zmiany odnotowywane w obrębie struktur demograficzno-społecznych. Jedną z nich jest struktura wieku i płci ludności. Zmiany w tej strukturze polegały przede wszystkim na:

- zmniejszaniu się odsetka osób w wieku 0-14 lat wraz z jednoczesnym zwiększaniem się odsetka osób w wieku 65 lat i więcej, oraz względnej stabilizacji udziału osób w wieku 15–64 lat,
- zmniejszaniu się wskaźnika feminizacji społeczeństwa, który to wskaźnik od końca lat 70. praktycznie pozostaje niezmienny na poziomie 105 kobiet przypadających statystycznie na 100 mężczyzn,
- oraz na zmniejszaniu się proporcji między populacją najmłodszą (0-14 lat), a najstarszą demograficznie (65 lat i więcej).

W świetle perspektywicznych przemian ludnościowych, szczególnie ta ostatnia tendencja wydaje się być niepokojąca. Oznacza ona nie tylko określone trudności w biologicznej odnowie społeczeństwa kraju, ale także wystąpienie w stosunkowo bliskiej przyszłości pogłębienia trudności w ekonomicznym utrzymaniu wzrastającej grupy osób w wieku poprodukcyjnym, a urodzonych w latach wyżu demograficznego lat 50.

Wzmiankowane do tej pory przeobrażenia ludnościowe mają swoje zróżnicowanie przestrzenne nie tylko w obrębie miast i gmin, ale także w skali grup wielkościowych jednostek administracyjnych, bądź też wśród poszczególnych aglomeracji miejskich.

O ile pochodną przemian społeczno-demograficznych jest przede wszystkim spadek natężenia dynamiki zaludnienia oraz składowych ruchu naturalnego i wędrownego ludności, aż do ujawnienia w wielu przypadkach wielkości ujemnych, o tyle konsekwencją przeobrażeń gospodarczych są zmiany strukturalne odnotowywane na rynku pracy. Pojawienie się rejestrowanego bezrobocia, zmiany w działowej i gałęziowej strukturze zatrudnienia, dynamiczny wzrost liczby prywatnych podmiotów gospodarczych, powoływanie w przestrzeni wielu miejscowości specjalnych stref ekonomicznych, czy też upadek spółdzielczego budownictwa mieszkaniowego, to tylko niektóre ze wzmiankowanych przemian ekonomicznych.

Wśród prób uogólnień tego zagadnienia znajdujemy odwołania badaczy do chociażby takich koncepcji, jak teoria kontrurbanizacji (m.in. Butzin 1986, Sant, Simons 1993; Grzeszczak 1996), czy też teoria transformacji ruchliwości przestrzennej ludności (Zelinsky 1971).

Pierwsza z nich zakłada, iż urbanizacja rozumiana jako rozwój największych ośrodków miejskich w sieci osadniczej kosztem miejscowości w niej najmniejszych, nie może być stała w czasie. Z uwagi na zmiany przestrzenno-strukturalne procesów inwestycyjnych w gospodarce i mieszkalnictwie, czy też zmiany preferencji migracyjnych ludności, w pewnym momencie w obszarach o dotychczasowej, wysokiej koncentracji

działalności społeczno-gospodarczej, ujawniają się różnego typu progi dalszego rozwoju, mogące prowadzić do stagnacji, a nawet regresu. Rolę ośrodków motorycznych w przemianach przejmują miejscowości średniej i małej wielkości w danej strukturze osadniczej. Tym samym w skali regionów bądź makroregionów uwidaczniają się na przemian występujące fazy urbanizacji i kontrurbanizacji. O ile w miastach zachodnioeuropejskich swego rodzaju „ułatwieniem” odnotowywanych przeobrażeń jest wolny rynek mieszkań i wpływ renty gruntowej na użytkowanie określonej przestrzeni, o tyle w miastach środkowo- i wschodnioeuropejskich procesy tego typu unaocznily się dopiero po 1990 r.

Druga wymieniona koncepcja badawcza, tj. teoria transformacji ruchliwości przestrzennej ludności, została sformułowana przez W. Zelinsky'ego (1971), stanowiąc zarazem istotny składnik zjawiska modernizacji społecznej. Ta ostatnia definiowana jest przez J. Węgleńskiego (1992, s.6) jako całokształt zmian społecznych i politycznych towarzyszących procesowi industrializacji. Najważniejsze z nich to: urbanizacja, przeobrażenia struktur zawodowych, duża ruchliwość społeczna, rozwój oświaty, czy też demokratyzacja instytucji państwowych.

Jednym z przejawów tak określonej modernizacji są prawidłowości występujące w przemieszczeniach ludności. Jak między innymi stwierdza W. Zelinsky (1971, s. 221-222): „ (...)

- *przejście od stanu względnie osiadłego, o silnie ograniczonej ruchliwości społecznej i przestrzennej do stanu o dużo wyższych wskaźnikach natężenia tego zjawiska następuje zawsze, gdy społeczeństwo przechodzi przez proces modernizacji;*
- *dla każdego społeczeństwa przebieg transformacji ruchliwości przestrzennej stanowi bliską analogię dla przebiegu transformacji demograficznej;*
- *różnym fazom transformacji ruchliwości odpowiadają istotne, regularne zmiany w formie, jak również w natężeniu ruchliwości przestrzennej. Są to zmiany: funkcji, częstotliwości, czasu trwania, cykliczności, odległości, tras wędrówek, kategorii migrantów oraz rodzajów miejsc pochodzenia i miejsc przeznaczenia (...)*”.

Wręcz modelowym przykładem obserwowanych tendencji jest niewątpliwie województwo śląskie, które dodatkowo odnotowało istotne zmiany terytorialne spowodowane wprowadzeniem z dniem 1.01.1999 r. nowego podziału administracyjnego kraju.

Celem niniejszego opracowania jest zwrócenie uwagi na najistotniejsze – zdaniem Autora – przemiany ludnościowe w regionie katowickim w ostatnich latach, a korespondujące z tym co się dzieje w tym zakresie w skali kraju. Sam region katowicki utożsamiany jest tutaj z jednostką administracyjną, tj. województwem.

Tendencje przemian ludnościowych w regionie katowickim

Porównując ze sobą dotychczasowy kształt województwa z obecnie istniejącym należy stwierdzić, iż o ile do tej pory liczyło ono 6650 km² i 3,918 mln mieszkańców (stan na 31.12.1996 r.), o tyle w nowych granicach administracyjnych jego terytorium jest większe od dotychczasowego o 85,1% (powierzchnia 12309 km²), zaś potencjał demograficzny liczony według stanu na koniec 1997r. jest większy o 25% (zaludnienie

4,899 mln mieszkańców). Udział regionu w zaludnieniu kraju zwiększył się nieznacznie, z 10,1% do 12,6%, natomiast wyraźnie zmalała gęstość zaludnienia – z 544 osób/km² do 398 osób/1 km². Przyczyną tego ostatniego faktu jest przyłączenie do województwa śląskiego słabo zaludnionych rejonów wschodniej części dotychczasowego województwa częstochowskiego.

Region katowicki – utożsamiany w literaturze geograficzno-ekonomicznej najczęściej z administracyjnym obszarem województwa – charakteryzuje się stosunkowo wczesnymi zainteresowaniami badaczy zajmującymi się zagadnieniami ludnościowymi. W latach 1918-1939 działania w tym względzie podjęli S. Berezowski (1937), T. Dybczyński (1921) i S. Leszczycki (1937), zaś za tuż powojenne próby przedstawienia tych zagadnień należy uznać zwłaszcza publikacje: M. Bytnar-Suboczowej (1955), L. Kosińskiego (1955, 1956), R. Pieńkowskiego (1952), K. Popiołka (1959), A. Wrzoska (1955). Kolejne lata przynoszą coraz liczniejsze demograficzne, geograficzne, czy też socjologiczne ujęcia ludnościowych cech regionu (m.in. Frąckiewicz 1992; Jacher 1987; Jacimirski 1973; Kłowski, Runge 1999a, b; Knobelsdorf 1960, 1970; Mrozek 1964, 1965, 1984; Rajman 1977, 1983, 1989, 1994, 1997; Runge 1991, 1993a, b, 1994, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000; Rykiel 1989; Szajnowska 1979, 1989; Szpor 1992; Zadrożny 1988). Pochodną tych, jak i wielu innych prac są określone ustalenia empiryczno-teoretyczne.

Porównując chociażby zmiany podstawowych charakterystyk demograficzno-społecznych w obszarach stanowiących do tej pory części składowe byłych województw można powiedzieć, iż posuwając się z południa na północ, tj. z rejonu Podbeskidzia w stronę północnych krańców dotychczasowego częstochowskiego, zmniejsza się zarazem dynamika przemian ludnościowych (Kłowski, Runge 1999a, b).

Rozważając kształtowanie się dynamiki zaludnienia oraz składowych ruchu naturalnego i wędrownego ludności obszaru byłego województwa katowickiego w całym okresie powojennym należy podkreślić, iż przez prawie cały ten czas zasadniczą tendencją był przyrost zaludnienia miast regionu. Dotyczy to szczególnie lat 60. i 70., kiedy to powstawały tu ponadregionalne inwestycje przemysłowe w istotny sposób wpływające nie tylko na lokalne i regionalne procesy demograficzno-społeczne, ale również na procesy urbanizacji infrastrukturalnej i technicznej (Duś, Kłowski, Szajnowska-Wysocka, Tkocz 1997; Runge 1996). Najszybciej rozwijające się ludnościowo, zwłaszcza do połowy lat 70., to takie ośrodki miejskie jak: Dąbrowa Górnicza, Jastrzębie Zdrój, Ruda Śl, Tychy, Wodzisław Śl, czy też Żory, gdzie przyrost mieszkańców przekraczał 300% (Kłowski, Runge, Prokop 1996; Parysek, Kotus 1997). W nich właśnie lokalizowano wówczas wiodące w skali regionu zakłady przemysłu węglowego, hutniczego, motoryzacyjnego, czy maszynowego.

Jednocześnie obok licznych podobieństw, dokonujące się w tych miejscowościach przeobrażenia społeczno-ekonomiczne w wielu przypadkach różniły się od siebie, czego przyczyną były i są lokalne uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne. I tak, w ośrodkach konurbacji rybnickiej rozpoczęte w latach 60. przemiany były zbliżone do modelu formowania się rejonu uprzemysławianego. W przypadku Dąbrowy Górniczej można mówić o semiurbanizacji, zaś Tychy są przykładem opóźnionej industrializacji (Runge 1996, s. 179).

Dziesięć, dwadzieścia lat później, tj. w dekadzie lat 80. i 90., tempo zmian zaludnienia ośrodków miejskich województwa wyraźnie osłabło. Dane przeliczone do obecnego podziału administracyjnego dowodzą, iż po 1975 r. odnotowano jedynie 14,6% przyrost ludności miejskiej, zaś najszybciej wzrastały ośrodki z przedziału 25-50 tys. mieszkańców. Przesunięcie się maksimum dynamiki rozwoju z grupy największych do najmniejszych miejscowości województwa można byłoby interpretować w kategoriach procesu kontrurbanizacji (Butzin 1986). Potwierdzeniem jest dokonana analiza zmian dynamiki zaludnienia, jak i składowych ruchu naturalnego oraz wędrownego dla miejscowości byłego katowickiego, wszystkich województw go otaczających, jak i całej Polski w okresie 1950-1995 (dane przeliczone do podziału z 1975 r.) – J. Runge (1998, 1999).

Podsumowanie

Analiza przemian ludnościowych w regionie katowickim pozwala sformułować następujące spostrzeżenia:

- po pierwsze – porównanie obserwowanych w ostatnich latach tendencji przeobrażeń w regionie katowickim, jak i w skali ogólnopolskiej dowodzi istnienia ich wysokiej zgodności. Dotyczy to zwłaszcza zmniejszającej się dynamiki zaludnienia, ruchu naturalnego i wędrownego w miastach największych, a jednocześnie wzrostu znaczenia ośrodków liczących poniżej 25 tys. mieszkańców w omawianych przemianach;
- po drugie – zgodnie z prognozą demograficzną województwa opracowaną dla byłego obszaru administracyjnego województwa, jak i jego obecnego kształtu, do 2020 r. nie należy oczekiwać istotnych przyrostów zaludnienia. Jedynie około 2005 r. odnotujemy większą dynamikę będącą pochodną przyrostu naturalnego w latach 80. (Kłosowski, Runge 1999b);
- po trzecie – należy spodziewać się wzrostu stopnia jednorodności przemian ludnościowych, zaś obszary o nieco wyższych wskaźnikach w tym względzie usytuowane będą przede wszystkim na południowych obrzeżach regionu. Niewątpliwie najistotniejszą zmianą jakościową w omawianych procesach będzie miała stabilizacja bądź regres demograficzny największych miast województwa (Kłosowski, Runge 1999a).

Literatura

- Berezowski S., 1937, *Turystyczno-krajoznawczy przewodnik po województwie śląskim*, Instytut Śląski, Katowice.
- Butzin B., 1986, *Zentrum und Peripherie im Wandel. Erscheinungsformen und Determinanten der „Co-urbanization“ in Nord Europa und Kanada*, Münstersche Geographische Arbeiten 23, Paderborn.

- Bytnar-Suboczowa M., 1955, *Zagadnienia ludnościowe na Górnym Śląsku w latach 1914-1950*, [w:] A. Wrzosek (red.) *Górny Śląsk. Prace i materiały geograficzne*, Wyd. Literackie, Kraków, s. 307-343.
- Duś E., Kłosowski F., Szajnowska-Wysocka A., Tkocz M., 1997, *Przeobrażenia społeczne i ekonomiczne regionu katowickiego w okresie transformacji gospodarczej*, Prace Naukowe UŚ, nr 1622.
- Dybczyński T., 1921, *Śląsk Górny*, Towarzystwo Krajoznawcze, Warszawa.
- Frąckiewicz L. (red.), 1992, *Kwestie społeczne regionu wysoko uprzemysłowionego*, Fundacja dla Wspierania Śląskiej Humanistyki, Katowice.
- Grzeszczak J., 1996, *Tendencje kontrurbanizacyjne w krajach Europy Zachodniej*, Prace Geograficzne IG i PZ PAN, nr 167.
- Jacher W., 1987, *Badania socjologiczne w regionie wielkoprzemysłowym (na przykładzie Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego – GOP)*, *Górnośląskie Studia Socjologiczne, ŚIN*, t. 20, s. 5-19.
- Jacimirski J., 1973, *Zmiany struktury demograficznej województwa katowickiego w Polsce Ludowej*, Zeszyty Naukowe WSE, nr 2/47/73, s. 139-160.
- Kłosowski F., Runge J., 1999a, *Podziały obszaru województwa katowickiego a kształtowanie się różnicowań demograficzno-społecznych*, *Czasopismo Geograficzne*, t. 70, z. 3-4, s. 319-335.
- Kłosowski F., Runge J., 1999b, *Prognoza zmian zaludnienia miast województwa śląskiego do 2020 r.*, *Wiadomości Statystyczne*, GUS, nr 5, s. 29-43.
- Kłosowski F., Runge J., Prokop R., 1996, *Cechy struktury przestrzenno-funkcjonalnej województwa katowickiego i ostrawsko-karwińskiego regionu przemysłowego*, *Czasopismo Geograficzne*, t. 67, z. 3-4, s. 345-364.
- Knobelsdorf W., 1960, *Ludność województwa katowickiego w latach 1945-1959, Zarys Śląskie, z. 1a, ŚIN*, s. 114-131.
- Knobelsdorf W., 1970, *Województwo katowickie na mapie demograficznej Polski Ludowej. Liczba i ruch naturalny*, *Zarys Śląskie, z. 33, ŚIN*, s. 39-60.
- Kosiński L., 1955, *Specyfika struktury demograficznej miast Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego*, Komitet d/s Urbanistyki i Architektury, Seria Prac Własnych, z. 31.
- Kosiński L., 1956, *Charakterystyka ludności GOP i przewidywane zmiany w jej strukturze, płci i wieku pod wpływem ruchu naturalnego na rok 1970*, Biuletyn Komitetu PAN d/s GOP, Warszawa.
- Mrozek W., 1964, *Przemiany przestrzenne, ludnościowe i społeczne w województwie katowickim w okresie XX-lecia PRL*, *Biuletyn ŚIN*, nr 43, s. 87-102.
- Mrozek W., 1965, *Podstawowe przeobrażenia społeczne w województwie katowickim w okresie XX-lecia PRL*, *Biuletyn ŚIN*, nr 51, s. 5-46.
- Mrozek W., 1984, *Wiedza socjologiczna o Górnośląskim Okręgu Przemysłowym*, *Górnośląskie Studia Socjologiczne, ŚIN*, t. 16, s. 29-53.
- Leszczycki S., 1937, *Znaczenie gospodarcze ruchu uzdrowiskowo-turystycznego na Śląsku*, Instytut Śląski, Katowice.

- Parysek J., Kotus J., 1997, *Powojenny rozwój miast polskich i ich rola w procesie urbanizacji kraju*, Przegląd Geograficzny, t. 69, z. 1-2, s. 33-54.
- Pieńkowski R., 1952, *Nowe miasta na obszarze niecki węglowej*, Miasto, nr 1, s. 21-24.
- Popiołek K. (red.), 1959, *Górny Śląsk*, Instytut Zachodni, Poznań.
- Rajman J., 1977, *Rozwój Górnośląskiego Zespołu Miejskiego. Wybrane problemy osadnicze i społeczno-demograficzne*, Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP, z. 62, s. 5-21.
- Rajman J., 1983, *Urbanizacja południowej Polski. Syntetyczna ocena procesu*, Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP, z. 88, s. 109-129.
- Rajman J., 1989, *Studia nad urbanizacją południowej Polski*, Prace Monograficzne, WSP, Kraków, t. 101.
- Rajman J., 1994, *Tendencje rozwoju demograficznego miast województwa katowickiego w latach 1970-1990*, Prace Geograficzne, WSP, Kraków, t. XV, s. 75-84.
- Rajman J., 1997, *Struktura przestrzenna ludności i osadnictwa aglomeracji katowickiej w okresie transformacji gospodarczej* [w:] P. Korcelli (red.) *Agglomeracje miejskie w procesie transformacji*, cz. VI, Zeszyty IG i PZ PAN, Warszawa, nr 46, s. 39-52.
- Runge J., 1991, *Dojazdy do pracy w przestrzennej strukturze powiązań miast województwa katowickiego*, Prace Naukowe UŚ, nr 1198.
- Runge J., 1993a, *Elementy struktury przestrzenno-funkcjonalnej rynku pracy województwa katowickiego*, Wiadomości Statystyczne, GUS, z. 12, s. 10-14.
- Runge J., 1993b, *Tendencje przemian demograficzno-społecznych województwa katowickiego*, Wiadomości Statystyczne, GUS, z. 9, s. 27-33.
- Runge J., 1994, *Przemiany urbanizacyjne w Polsce południowej*, Wiadomości Statystyczne, GUS, z. 9, s. 28-33.
- Runge J., 1996, *Struktura rynku pracy regionu tradycyjnego i jego otoczenia na przykładzie województwa katowickiego*, Prace Naukowe UŚ, nr 1592.
- Runge J., 1997, *Zmiany demograficzno-społeczne woj. katowickiego*, Wiadomości Statystyczne, GUS, z. 7, s. 69-80.
- Runge J., 1998, *Przemiany demograficzne w województwach Polski południowej w latach 1975-1995*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, z. 5, s. 43-58.
- Runge J., 1999, *Ludność*, [w:] A. Szajnowska-Wysocka (red.) *Studium wiedzy o regionie śląskim*, Prace Naukowe UŚ, nr 1755, s. 15-50.
- Runge J., 2000, *Tendencje przemian społeczno-demograficznych w miastach województwa śląskiego*, [w:] J. Słodczyk (red.) *Społeczne, gospodarcze i przestrzenne przeobrażenia miast*, Uniwersytet Opolski, Opole, s. 69-80.
- Rykiel Z., (red.), 1989, *Struktury i procesy demograficzno-społeczne w regionie katowickim*, Prace Geograficzne IG i PZ PAN, nr 151.
- Sant M., Simons P., 1993, *Counterurbanization and coastal development in New South Wales*, *Geoforum*, vol. 24, s. 291-326.

-
- Szajnowska A. Z., 1979, Migracja ludności między miastami konurbacji górnośląskiej w okresie 1974-1976, Prace Naukowe UŚ, nr 331.*
- Szajnowska-Wysocka A.Z., 1989, Migracje ludności w konurbacji górnośląskiej. Synteza cyklu publikacji, Geographia. Studia et dissertationes, Prace Naukowe UŚ, t. 13, s. 41-59.*
- Szpor G., 1992, Przemiany społeczno-demograficzne w województwie katowickim w latach 1945-1985 [w:] L. Frąckiewicz (red.) Kwestie społeczne regionu wysoko uprzemysłowionego, Fundacja dla Wspierania Śląskiej Humanistyki, Katowice, t. 2, s. 7-24.*
- Węgleński J., 1992, Urbanizacja bez modernizacji?, Wyd. Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.*
- Wrzosek A., (red.), 1955, Górny Śląsk. Prace i materiały geograficzne, Wyd. Literackie, Kraków.*
- Zadrożny T., 1988, Zmiany liczby ludności w miastach województwa katowickiego po II wojnie światowej, Geographia. Studia et dissertationes, UŚ, t. 12, s. 65-83.*
- Zelinsky W., 1971, The hypothesis of the mobility transition, Geographical Review, vol. 2, s. 219-249.*

Population problems of the Katowice region in the context of national socio-demographic transformations Summary

The analysis of population transformations in the Katowice region observed in the recent years allows for formulating the following conclusions.

First, both in the region and in the national scale, the character in the transformations is similar. It refers to the decreasing dynamics of employment, depopulation, or the negative migration balance. These tendencies are most visible in large cities. Simultaneously, centers inhabited by fewer than 25 thousand people show positive features of transformation, often for the first time in many years.

Second, according to the demographic forecast for the Katowice voivodeship prepared for the former administration district, and for its present shape, until 2020, no significant population growth is to be expected. Only ca. 2005 we shall observe a larger dynamics reflecting the natural growth in 1980s (Kłosowski, Runge 1999b).

Third, a higher uniformity of population transformations is to be expected, while areas of higher indices in this aspect shall be situated in the south of the region. Undoubtedly, the most significant quality change in the processes discussed will concern the stabilization or demographic regress of the largest cities in the voivodeship (Kłosowski, Runge 1999a).